

ИНТЕЛЕКТУАЛЕЦЪТ, ХУМАНИСТЪТ, УНИВЕРСИТЕТЪТ

(Жак льо Гоф. Интелектуалците през Средновековието. Университетско издателство "Св. Климент Охридски". София, 1993.)

ЖАК ЛЬО ГОФ

ИНТЕЛЕКТУАЛЦИТЕ ПРЕЗ СРЕДНОВЕКОВИЕТО

УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО
„КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
СОФИЯ

Разнообразието в съвременното книгопечатане разтвори свободно вратите и пред научната информация от Запад. Първо чрез руски, а в по-ново време и чрез български преводи до нас достигнаха трудовете на известни западноевропейски историци, сред които е и медиевистът, последователят на Школата на анализите, Жак льо Гоф. Преди година у нас се появи руският превод на един от най-популярните му трудове, озаглавен "Цивилизацията средновекового Запада", а неотдавна, вече в български превод, и "Интелектуалците през Средновековието". Трудът, с изключение на най-необходимите бележки, не е придружен с приложения и обширен справочен материал. Напротив, на базата на дългогодишни проучвания и исторически синтез Жак льо Гоф изгражда един популярен и многолик образ на средновековния интелектуалец.

Още в началото на своя труд авторът спира вниманието си на популярни проблеми от западноевропейското Средновековие, спирайки се на ролята на Каролингския Ренесанс и гръко-арабския принос в генезиса на средновековния интелект. В тази далечна епоха преводачите са "... пионерите на Ренесанса, попълнили празнините, оставени от латинското наследство в западната култура в областта на философията и особено на точните науки".

Няма проблем, термин или явление, които убягват от вниманието на Жак льо Гоф. Той разкрива същността на интелектуалното скитничество, "безнравствеността на средновековния учен, студент и поет, критичността им към общественото устройство. С голямо внимание авторът се спира на личността Пиер Абелар, житейските и духовните му перипетии като илюстрация за съдбата на интелектуалеца през XII век. Според автора Абелар е кулминацията на интелектуалния живот в Париж, докато в Шартр се изгражда новият научен център на XII век, в който свети Бернар изпъква като

виден теолог и личен противник и опонент на Абелар. Ала независимо от идейните противоречия и различия, възгледът на човека-микрокосмос, поставен в центъра на една вселена, която възпроизвежда и с която е в хармония, е едно от най-забележителните открития на средновековния интелектуалец.

Тринадесети век носи промени в развитието на интелекта, наречени от лъо Гоф "Проблемите на зрелостта или векът на университетите". Университетският бит, култура и взаимоотношения с града и градското население, организацията на университетските сдружения и неговият вътрешен ред са представени образно и увлекателно. Разкрити са ежедневието, нравите, пороците и добродетелите на университетското общество.

Краят на Средновековието е период на трансформации — от университетски преподавател до хуманиста, от академичното многолюдие до творческото усамотение. Авторът описва материалното замогване на преподавателите и аристократизацията на университетите, които утвърждават светската си власт, стават собственици. Разкрита е и тенденцията към национализиране на университетите и примерът на Пражкия университет в тази насока.

Според автора, промените се наблюдават и чрез склерозата на схоластиката и възприемането на хуманизма от университетските учени. За Жак лъо Гоф хуманистът е аристократ: той пише за тесен кръг читатели, на които издава тайните си, и разривът между науката и образованието е оная последна крачка, която отделя хуманиста от средновековния интелектуалец. Единият, четящ лекции в обкръжението на студентите, а другият — усамотен в спокойния си кабинет, "отдаден на волния полет на мислите си". С тези мисли Жак лъо Гоф бележи и края на своето изложение.

Стилът на автора и характерът на изложението напомнят за широко известното изследване на Кенет Кларк "Цивилизацията". И не случайно. С лекота и образност, използвайки множество цитати, Жак лъо Гоф изгражда ярки картини от живота на средновековния интелектуалец, неусетно въвежда читателя в проблематика, отдалечена във времето и пространството. Сравнявайки въпросната работа с други трудове на автора върху проблемите на средновековната култура и менталност, отбеляваме наличието на специфична терминология и стил, граничещ както с научността, така и с достъпната популярност. В този смисъл "Интелектуалците през Средновековието" е четиво както за специалисти и студенти, така и за най-широк кръг любознателни читатели, ценящи съчетанието на смисленото съдържание с волния и образен език.

Ивелин Аргиров